

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VII. De Restitutione Honoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

An iaculo
refriganda
memoria, si
delictum sit
oblivioni
traditum.

Ubi advertendum tali casu perumque nocere potius reformationem criminis manifestati, præsertim si verum sit. Ut proinde criminis veri memoria plerumque renovanda non sit. Quia tamen periculum esse potest reviviscentiæ, prudens arbitretur, quid fieri expediat hic & nunc, præsertim si falsum fuerit crimen impositum. Præterea excusat restitutionis impossibilitas, aut si fieri nequeat sine periculo vitæ. Ad-
dit *Lessius c. xi. dub. 26.* Merens ita sentire *Covarruvias, Soto, Cordoba, Toletum & alios,* periculum amittendæ famæ, quæ sit longè majoris momenti. Quod tamen negat *Wiggers c. 2. dub. 4.* eò quod debitum pecuniarium ex delicto sit etiam cum longè majori detrimento restituendum (etsi possit ad tempus differri) si non sit spes aliter ipsi posse restitui. Item excusat iusta condonatio, facta nimirum ab eo, cuius ista non redundat in alios. De quo vide *Lessium sup. dub. 24.*

78.
Compensatio
quæ excuset.

Denique excusat compensatio; ut si ab eo, quem infamasti, sis pari modo infamatus juxta *Lessium dub. 25.* & alios passim; eò quod etiam per reciprocam infamiam non tollatur damnum per te illatum, sicut per incensionem domus tuæ non reparatur damnum à te illatum per combustionem domus alienæ (secus quàm debitum pecuniarium tollitur per alterius reciprocum & æquale debitum) tollatur tamen debitum satisfaciendi, propter compensationem, donec nimirum alter velit suum quoque damnum reparare. Ut proinde hic suo modo locum etiam habeat quoddam (ut dicitur c. *Tua fraternitas de adult.*) paria crimina compensatione mutua deleantur. Quamvis si absit mutuus consensus seu conventio, peccet, qui ex sua parte non vult restituere dum potest. Quamvis item propter infamiam tibi irrogatam, non sit fas, utique te ipsum vindicando & meum pro malo reddendo, alterum pariter infamare (uti nec incendere aedes alterius, qui tuas incendit) nisi forte defectus alieni exceptione possis te, & non aliter, ab infamia protegere, seu illam avertere.

QUÆSTIO VII.

De Restitutione Honoris.

79.
Quibus
modis ledatur
honor.

Quid Convicium, Improperium, Irrisio, Sublannatio, Illusio.

HONOR læditur conviciis, improprietis, irrisione, illusione, sublannatione, insultatione alapæ, similibusque signis contumeliosis seu vilificativis, sicut enim per signa excellentiæ protestativa alterum honoramus, sic per opposita, quibus vilitatem, nostrumque erga alterum contemptum testamur, eum in honoramus. Improperium superaddit convicio, quoddam defectus alteri in faciem objiciatur, cum convicium (quod alioquin variè sumitur) possit etiam in absentia proferri, alterum v.g. appellando furem,

nequam, sperium, gibbolum &c. Irrisio est, quando quis risui aut ludibrio exponitur, sive in præsentia, sive in absentia. Quæ si fiat motu membrorum corporis, puta nasi vel capitis, dicitur sublannatio. Ludibrium denique deceptivum dicitur illusio; quam passus est Christus velatus à ministris cum cædentibus ac dicentibus, *Prophetia &c.*

Aliud autem est lædere alterius honorem seu dignitatem, aliud omittre honorem alteri debitum: illud enim est contra justitiam, hoc autem per se tantum est contra observantiam. Dico per se; quia si pura omissioni conjuncta sit contumelia interpretativa, erit etiam contra justitiam; ut si aliis honorantibus prælatum prætereuntem, unus sine ullo honoris signo eum impudenter respiciat.

Quando itaque contumeliæ sive inhonorationi juncta est diminutio famæ seu existimationis, ipsa indubiè est redintegranda. Immo quamvis existimationi apud alios nihil decesserit, neque aliud damnū sit illatum, v.g. quia occultè fuit honor læsus, adhuc est communis doctrina, esse obligationem restituendi; abstractendo à questione de nomine, an sit decedat restitutio (ut Plures loquuntur) an potius satisfactio, ut alii. Ratio assignari solet, quod ex inhonoratione præterita censeatur damnum remanere, donec satisfactio præstetur, aut per vindictam legitimam compensetur. Labes enim quædam per contumeliam dignitati alterius irrogata censeatur eo usque permanens, ob quam proinde inhonoratus interea contristatus & offensus manet. *Molina tamen Tr. 4. disp. 46.* contendit, non relinqui peractâ inhonoratione propriè aliquod damnum restitutioni obnoxium; supposito quod existimatio manserit integra. Nihilominus reparationem, quam alii Doctores specificant esse necessariam, ipse *Molina* non negat. Neque negare potest: nam esto aliud non remanserit damnū, saltem est verè illata injuria; quæ saltem satisfactionem postulat, si nolis vocare restitutionem.

Fit autem hæc restitutio seu satisfactio per quandam reverentiæ exhibitionem, ac debitam alterius excellentiæ recognitionem, per quam censeatur ipsa restitui loco pristino. Estque ille modus adhibendus, quo prudentis iudicio censeatur satisfactum honori violato. Qui quidem modus juxta diversas condiciones offendentis, offensis, ipsiusque offensionis est diversus. Unde plures sunt assignari, nempe honorifica & amica salutatatio, invitatio ad mæsam, celsio loci honorifici, aut expressior culpæ recognitio, veniæque petitio. Qui quidem est efficacissimus satisfaciendi modus respectu superiorum, & interdum pro exigentia injuriæ etiâ respectu æqualium adhibendus, videturque saltem regulariter sufficiens in foro conscientiæ, si fiat coram illis, coram quibus irrogata est contumelia, tamen si offensus veniam negaret. Posset

82. Specialior humiliatio an inter. dum debita ante sententiam iudicis.

Possit nihilominus injuria viro, v.g. nobili illata esse tam atrox, ut major humiliatio, v.g. venia petito flexis genibus, aut fune ad collum ligato, censeatur necessaria ad aequalitatem satisfactionis, ut fateatur etiam Lessius c. 11. dub. 27. etsi censeat ad hunc non obligari alterum ante sententiam iudicis, quasi jure Gentium receptum sit, non teneri quemquam sponte etiam pro gravissimis injuriis, nisi ad venia petitionem cum signis doloris. Hoc tamen universim acceptum negat Rebel-lus, ut citat & sequitur Lugo sup. num. 57. ed quod satisfactio ad aequalitatem debita ex natura rei, non exigit sententiam iudicis. Ad veniam tamen petitionem non tenentur saltem ordinari superiores respectu inferiorum (idem solet dici de nobilibus respectu omnino plebeiorem: qua in re attendendus quoque usus locorum & sensus

communis) ad eis satisfacere possunt aliis modis praemissis juxta prudens arbitrium. Unde Augustinus Epist. 109. Monialibus praescribens regulam docet, non exigi a superioribus modum correctionis in verborum duritia excedentibus venia petitionem, ne dum nimia seruetur humilitas, regendi frangatur auctoritas, ut idem Augustinus ait.

Pro fine nota, quod si ipse offensus vindictam sumplet, v.g. vulnerando in faciem, a quo aliam acceperat, juxta communem opinionem & hominum usum (teste Lugo disp. 15. sect. 4. n. 59.) prius offendens ab ulteriori satisfactioe est liber, sive quod offensus videatur hanc remittere, ac pro ea vindictam illam acceptare, sive quod patiens toleratio hujusmodi vindictae censeatur in prius offendente sufficiens signum recognitionis prioris culpa.

83. Sumptio vindictae an excuset prius offendentem.

DISPUTATIO OCTAVA.

De Injuriis in bonis Fortuna ac Restitutione.

QUESTIO I.

Quid Furtum, An & Quando sit grave Peccatum?

1. Quid Furtum,

Dico I. Furtum est occulta acceptio rei alienae, invito domino; subintelligit, rationabiliter. Unde non committit furtum, qui in extrema necessitate auferat rem alienam, licet dominus dissentiat: quia est rationabiliter invitatus. Sub acceptioe etiam hic comprehenditur detentio, quae est instar acceptioe: quia acceptio & accepti detentio moraliter censentur eadem actio. Per hanc partem excludi potest damnificatio, quam absque proprio consensu quis alteri infert; ut dum quis domum alterius, etiam occulte, incendit: quia non est tam acceptio, quam destructio rei alienae. Unde nec talem solent nomine furis homines appellare.

Damnificatio circa commodum damnificatio impropra furtum.

2.

Quid Rapina.

Iniqui Contractus qui differant de furto.

Debet autem acceptio esse occulta, scilicet ex intentione accipientis. Unde si quis rem alienam auferret domino quidem vidente, sed hoc auferens ignoraret, committeret furtum, non rapinam. Rapina si quidem est violenta acceptio rei alienae domino invito, videlicet sciente & vidente ipso, & quantum in se est reluctante. Et hinc excluduntur iniuste accipientes peruluram & alios iniquos contractus, qui proprie non vocantur furta, cum in re nihil sint meliores: in iis enim non intendit contrahens auferre aliquid domino nesciente, et si non cupiat iniustitiam contractus ad-

Herinc Sum. Theol. Pars III.

verti, sed rem domini sibi vendicet sub specie justitiae, cum fraude circumveniend. Unde hos contractus quidam vocant furta fraudulenta, sicut rapinas furta violenta. Furtum autem proprie & simpliciter dictum vocant occultum.

Sic dicuntur furta fraudulenta. Rapina, violenta; proprie dicta, occulta.

Suntque omnia (sicut & quaevis alia damnificatio iniusta in bonis proximi) prohibita per praecipuum Decalogi: Non furtum facies; ubi prohibetur quaelibet iniusta ablatio rei alienae invito domino, omnique damnificatio proximi in bonis fortunae, juxta communem interpretationem; signanter juxta Augustinum q. 71. in Exodum dicentem: Furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienae. Non enim rapinam permittit, qui furtum prohibuit; sed utique a parte totum intelligi voluit, quidquid illicite rerum proximi auferatur.

3. Omnia prohibentur per illud: Non furtum facies.

Petes, quomodo differat Plagium a furto? Resp. crimine plagi teneri, qui dolose liberum hominem invitum rapiunt, emunt, vendunt, celant, vindictum habent; aut etiam servum alienum sive ancillam dolo malo abducunt, vendunt, emunt, celant, retinent, coeunt, ut videre est ff. ad L. Fabiam, de plagiariis. Unde non coincidit cum furto: cum hominis liberi, veluti non habentis dominum a quo possidetur, non sit furtum. Crimen tamen plagiatum commissum circa servum, vel ancillam, cum is censeatur pecunia domini seu heri, & possideatur veluti bonum fortunae, est verum furtum, dum scilicet abducitur animo illum lucrificandi, seu causa utilitatis temporalis, quae utique ad dominum spectabat.

4. Quis Plagium, & qui differat a furto.

Dico II. Furtum est ex genere suo peccatum